

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

**з науково-методичної та
навчальної роботи**

О.Б. Жильцов

2016 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ОДФП 06 Українська мова з методикою навчання

Напрямок підготовки 6.010102 Початкова освіта

Київ – 2016

Українська мова з методикою навчання : роб. навч. прогр. [для студ. напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. Т.Е. Пушкарьова, К.П. Нечипоренко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 27с.

Розробники:

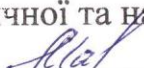
Пушкарьова Тетяна Едуардівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Нечипоренко Катерина Петрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти

Протокол № 2 від 07 вересня 2016 року

Завідувач кафедри/початкової освіти
 С.М. Мартиненко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи
 М.А. Машовець

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 рік

© Педагогічний інститут, 2016 рік

Опис навчальної дисципліни

1.

. 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4 (д.ф.), 2 (з.ф)	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	Нормативна	
	Напрямок підготовки <i>6.010102</i> <i>Початкова освіта</i>		
Модулів – 4	Спеціальність (професійне спрямування): вчитель початкової школи	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	
Загальна кількість годин – 120 (д.ф.), 60 год. (з.ф.)		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		18 год.	16 год
		Семінарські	
		2 год.	4 год
		Практичні	
		36 год.	12 год
		Самостійна робота	
		56 год.	208 год.
Модульний контроль: 8 год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є:

- розкриття наукових концепцій, дидактико-методичних понять, методів та технологій сучасного уроку навчання грамоти;
- надання допомоги студентам у процесі оволодіння професійною компетентністю, формування особистості майбутнього учителя, який зорієнтований не на передачу знань, а на особистісний розвиток дитини і потреби сучасної школи.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- створення умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студента;
- оволодіння дидактико-методичними знаннями з навчальної дисципліни;
- усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя;
- розвиток умінь моделювання навчально-виховного процесу уроків навчання грамоти;
- реалізація виховного потенціалу предмета з метою формування професійних рис і якостей особистості вчителя;
- формування готовності до творчої активності у професійній діяльності;
- аналіз закономірностей функціонування системи початкової мовної освіти і її складників (навчально-виховний процес, учитель, учень тощо);
- ознайомлення з системою методів, прийомів і засобів навчання грамоти в початкових класах; традиційними й інноваційними формами організації навчальної діяльності молодших школярів на уроках вивчення рідної мови;
- ознайомлення зі структурою різних типів уроків навчання грамоти в початковій школі;
- вивчення, аналіз та узагальнення досвіду педагогічної діяльності в початковій школі на уроках навчання грамоти.

Курс «Українська мова з методикою навчання» спрямований на формування у студентів таких професійних *компетентностей*:

1. Загальні компетентності

1.1. Світоглядна. Наявність ціннісно-орієнтаційної позиції, загальнокультурної ерудиції, широкого кола інтересів. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії, значущості для власного розвитку знань методики навчання української мови у початковій школі. Усвідомлення сутності змістових ліній програми «Українська мова. 1-4 класи» та важливості їх реалізації на уроках у початковій школі.

1.2. Громадянська. Розуміння відповідальності перед суспільством і державою за свою професійну діяльність, зокрема в організації навчально-виховного процесу на уроках навчання грамоти в початковій школі. Уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю, поважати Батьківщину, її символіку, традиції, мову.

1.3. Комунікативна. Вміння здійснювати комунікативну взаємодію у підсистемах «учитель-учень», «учитель-учитель», «учитель-батьки» як українською, так і іноземними мовами. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя. Оприлюднювати та популяризувати власні методичні доробки у вирішенні актуальних педагогічних проблем сучасної методики навчання української мови.

1.4. Інформаційна. Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань методики навчання української мови. Здатність до ефективного застосування інформаційних технологій із метою підвищення якості засвоєння знань курсу «Українська мова» першокласниками.

1.5. Науково-дослідницька. Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Здатність до самостійної професійної діяльності, пов'язаної з вирішенням педагогічних ситуацій на уроках навчання грамоти у першому класі.

1.6. Самоосвітня. Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного творчого педагогічного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

2. Фахові компетентності

2.1. Організаційна. Здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність учнів на уроках навчання грамоти у першому класі, проектувати траєкторії формування ключової комунікативної компетентності молодших школярів.

2.2. Психолого-педагогічна. Володіння базовими знаннями з психології та педагогіки, вміння їх застосовувати на уроках навчання грамоти у першому класі. Здатність враховувати індивідуальні та вікові особливості молодших школярів з метою підвищення рівня засвоєння знань і умінь з курсу «Українська мова» у початковій школі. Готовність до діагностичної діяльності, створення сприятливих умов для особистісно орієнтованої освіти з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів.

2.3. Методична. Застосування базових психолого-педагогічних і методичних знань і умінь для формування в учнів ключової комунікативної компетентності. Здатність до вирішення фахових і методичних завдань. Застосування на практиці професійних умінь і навичок для розв'язання педагогічних ситуацій на уроках навчання грамоти у першому класі.

2.4. Здоров'язбережувальна. Здатність раціонально ставитись і берегти власне здоров'я і здоров'я учнів, створювати сприятливе здоров'язберігальне освітнє середовище, дбати про фізичне, психічне і соціальне здоров'я.

2.5. Інтегративна. Здатність і готовність впроваджувати у навчально-виховний процес початкової школи інтегровані уроки, поєднувати знання з різних навчальних предметів для побудови уроку як цілісного творчого процесу. Впровадження особистісно орієнтованого та діяльнісно-компетентнісного підходів у навчанні початкового курсу української мови.

2.6. Творча. Здатність виконувати функцію фасилітатора. Готовність упроваджувати сучасні освітні технології навчання грамоти у першому класі, кардинально змінювати види діяльності та створювати власне навчально-методичне забезпечення курсу «Українська мова. 1-4 класи» з метою підвищення рівня комунікативної компетентності молодших школярів.

Вивчення курсу передбачає формування у студентів **знань** про:

- принципи початкового навчання рідної мови і мовлення;
- методи і прийоми навчання української мови, навчання грамоти;
- вимоги до сучасного уроку навчання грамоти у першому класі;
- методiku вивчення української мови в першому класі;

На основі цих знань у студентів мають бути сформовані **вміння**:

- виділяти у букварі теоретичний, емпіричний і практичний компоненти навчального матеріалу;
- аналізувати навчально-методичні комплекти для першого класу (підручники і навчальні посібники) з української мови і методики її навчання в початковій школі й оцінювати їхній зміст із погляду врахування сучасних дидактичних вимог;
- проектувати окремі фрагменти процесу засвоєння мовних знань;
- за заданою темою сформулювати мету уроку навчання грамоти (читання і письма);
- обирати методи і прийоми залежно від цілі та змісту навчання (типу уроку);
- будувати урок навчання грамоти (читання, письма) як цілісну, складну, динамічну систему, основними складовими якої є організаційний дидактичний, психологічний, методичний, виховний та санітарно-гігієнічний аспект
- аналізувати урок навчання грамоти (читання, письма) з позицій реалізації принципів навчання;
- опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з новітніми технологіями навчання української мови в початковій школі і методикою запровадження їх у системі початкової мовної освіти в навчальних закладах різних типів;
- аналізувати педагогічну діяльність учителів початкових класів на уроках навчання грамоти (читання, письма), які є виявом професіоналізму і педагогічної культури.

Програмні результати навчання:

- знання із психології, педагогіки та фахових методик навчання, достатні для успішної діяльності в традиційних сферах застосування;
- вміння ефективно і гнучко використовувати українську мову в суспільній, освітньо-професійній та особистісній сферах діяльності;
- здатність продемонструвати вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчально-виховному процесі початкової школи;

- уміння робити презентації (усно/письмово), виконувати дослідницькі, експериментальні проекти, курсові дослідження;
- здатність аналізувати навчально-методичні комплекти для початкової школи, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог;
- здатність розробляти плани-конспекти уроків і виховних заходів для початкової школи, визначати їхнє навчально-методичне забезпечення, вміння застосовувати сучасні ІКТ;
- здатність оцінювати навчальні досягнення, вихованість і старанність молодших школярів;
- уміння здійснювати пошук і огляд інформації у спеціальних наукових джерелах, використовуючи різноманітні ресурси: періодичні видання, бази даних, веб-сайти, портали тощо;
- здатність опрацьовувати інформаційні джерела для ознайомлення з перспективними педагогічними технологіями і методикою їх упровадження в початковій школі;
- здатність аналізувати перспективний досвід учителів початкової школи для подальшого його творчого використання;
- здатність працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи якості лідерства, вміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваний результат.

3. Програма з курсу «Українська мова з методикою навчання»

Змістовий модуль № 1

Наукові основи методики навчання грамоти. Добукварний період

Лекція 1.1. Наукові основи методики навчання грамоти. Методи навчання грамоти в історичному освітленні. Характеристика сучасного методу навчання грамоти.

Основні поняття: навчання грамоти, лінгвістичні основи, психолого-педагогічні основи, методи навчання грамоти, аналітичні, синтетичні, аналітико-синтетичні методи, буквоскладальний, метод цілих слів.

Навчання грамоти – це засіб набуття дітьми перших навичок правильного читання і письма, формування їх мислення і розвиток мови.

Основні завдання: розвиток фонетико-фонематичного слуху, розвиток мовлення, формування читацької навички, формування каліграфічного письма.

Психолого-педагогічні основи: підбір форм, методів і видів роботи із врахуванням психологічних особливостей першокласника (мовлення, мислення, увага, уява, сприймання).

У сучасній школі навчання грамоти шестирічних першокласників здійснюється за звуковим аналітико-синтетичним методом. Цей метод і ґрунтується на таких науково-методичних засадах:

1) предметом читання є позначена буквами звукова будова слова; звуки мовлення, які дитині необхідно відтворити, читаючи слово, є тими основними мовними одиницями, якими вона оперує на початковому етапі оволодіння грамотою;

2) початкові фонетичні уявлення діти мають одержувати тільки на основі спостережень за відповідними одиницями живого мовлення (звук, голосний, приголосний, склад та ін.) з належним усвідомленням їх істотних ознак;

3) початку ознайомлення дітей з буквами має передувати період практичного засвоєння звукової системи рідної мови, так званий добукварний період.

Основна література: 1, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10.

Семінарське заняття 1.1. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Основні завдання добукварного періоду. Сучасні навчально-методичні комплекти для навчання грамоти.

Практичне заняття 1.1. Зміст занять у підготовчий період. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря» у добукварний період.

Практичне заняття 1.2. Моделювання уроків читання і письма в добукварний період.

Змістовий модуль № 2

Букварний та післябукварний період

Лекція 2.1. Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків.

Основні поняття: букварний період, етапи букварного періоду, тема, мета і структура уроку, навчальний зміст, види роботи, буквене лото, променеві таблиці.

Завдання букварного періоду: ознайомити із літерами; розвиток зв'язного мовлення, формування навички читання, формування навички письма. Букварний період поділяється на три етапи. Основні граматичні поняття цього періоду; основні знання й уміння, які формуються протягом букварного періоду, спрямовані на формування механіки читання, а пізніше навички. Особливості роботи на першому етапі букварного періоду полягають в ознайомленні першокласників із літерами, які позначають голосні звуки, робота спрямовується на впорядкування граматичного ладу мовлення

Упорядкування граматичного ладу мовлення – одна з основних проблем сучасної методики навчання мови, оскільки відсутність належного взаємозв'язку між теоретичними знаннями і практичними мовленнєвими вміннями позначається на кількісних і якісних характеристиках мовлення, породжує різного типу мовленнєві помилки й недоліки. З метою запобігання їм, окрім опанування теорії мови, необхідне орієнтування в конкретній мовленнєвій ситуації, відповідно добір змісту та мовних засобів для вираження думки, володіння правилами мовленнєвої поведінки в різних умовах спілкування.

Оволодіти граматичною будовою мови – означає навчитися правильно вживати відмінкові закінчення іменників і прикметників, дієслівні форми та їх видозміни, суфікси, префікси, правильно будувати речення, дотримуючись відповідного порядку слів у ньому, будувати різні види і типи речень.

На другому етапі букварного періоду значна увага приділяється формуванню умінь орфоепічного читання, відповідно до норм української літературної вимови. Продовжується робота над правильним вимовлянням м'яких і твердих приголосних звуків. Відбувається знайомство із літерами, які на письмі позначають тверді і м'які звуки.

Першокласники знайомляться з буквеним позначенням звука. На уроці читання здійснюється робота із ознайомленням із друкованою літерою, закріплюються звуки, які вона позначає на письмі.

Тему уроку учитель визначає враховуючи вимоги програми, а також навчальний зміст розвороту букваря.

Визначаючи навчальну мету вчитель орієнтується на програмові вимоги, а також на інші нормативні документи.

Визначаючи виховну мету заняття вчитель повинен брати до уваги багатогранність формування особистості молодшого школяра.

Розвивальні функції уроку передбачають опанування школярами різних загальнонавчальних прийомів розумової діяльності. У першому класі

загальновідомі і найпоширеніші такі типи уроків (за класифікацією В.О. Онищука): урок засвоєння нових знань, комбінований урок, урок узагальнення і систематизації нових знань та інші.

Методика проведення звукової роботи (звуки [с], [с']). Для аналізу візьмемо слова рис і рись. Послідовність роботи на уроці може бути такою:

1. Розгляд малюнка із зображенням волоті рису, називання малюнка, робота над усвідомленням лексичного значення слова *рис*.

2. Вимова слова *рис* учителем із підкресленням останнього звука: *ри* [сс]; , виділення звука [с].

3. Вимова звука [с] учнями і слухання його звучання: *повітря, проходячи через ротову порожнину, натрапляє на перешкоди, створені зубами та кінчиком язика: звук вимовляється з шумом.*

4. Спостереження за артикуляцією звука [с]: *зуби зближені, кінчик язика торкається нижніх різців.*

5. Характеристика звука [с]: приголосний, твердий; встановлення способу позначення його умовним значком (фішкою).

6. Розпізнавання звука [с] серед інших у грі "Піймай звук". Учитель вимовляє кілька звуків, серед яких є потрібний [с] [у], [с], [а], [н], [с], [о], [в], [с]), учні сигналізують про наявність звука [с], сплескуючи в долоні.

7. Утвореній злиття зі звуком [с]: [с], [а] - [ш]; [с], [у] - [су]; [с], [о] - [со]; [с], [и] - [си].

8. Аналіз утворених злиттів: [са] складається зі звуків [с], [а] тощо.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Семінарське заняття 2.1. Основні етапи букварного періоду. Структура і методика уроків на вивчення нової букви.

Практичне заняття 2.1 Прийоми роботи зі сторінками «Букваря». Диференційований підхід до навчання першокласників із різною підготовкою.

Практичне заняття 2.2. Структура і методика уроків читання і письма букварного періоду.

Практичне заняття 2.3. Моделювання уроків букварного періоду. Види робіт із текстами «Букваря».

Лекція 2.2. Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду

Основні поняття: післябукварний період, основні завдання, інтегровані засади, тематичний підхід до навчального змісту, структура і методика уроку читання і письма.

Програма з навчання грамоти приділяє значну увагу оволодінню учнями чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). Курс з української мови складається з розділів: «Мова і мовлення», «Текст», «Слово» (підрозділи «Значення слова», «Будова слова», «Частини мови»), «Звуки і букви».

У Державному стандарті початкової загальної освіти визначено, що навчальний предмет українська мова будується за трьома змістовими лініями: мовленнєвою, мовною, соціокультурною. Розвиток діалогічного мовлення залежить від реалізації мовленнєвої лінії, яка передбачає розвиток усного та писемного мовлення учнів та вміння користуватися мовою як засобом спілкування, впливу, пізнання. Завдяки цьому розвиваються та вдосконалюються усні види мовленнєвої діяльності (спілкування - розуміння, діалогічне та монологічне мовлення).

Цей період призначений для удосконалення уміння читати, писати, робити елементарні аналітико-синтетичні операції з одиницями різних мовних рівнів, для розвитку усного мовлення, продовжується робота над активізацією словникового запасу учнів.

Уроки читання треба тісно пов'язувати з уроками письма і навпаки. З цією метою на уроках читання вчитель повинен пропонувати учням на дошці по кілька речень рукописного тексту (відомого і невідомого), а на уроках письма практикувати списування з друкованого шрифту слів, словосполучень і речень.

На цьому етапі навчання слід добиватися від усіх учнів переходу від складового читання до читання словами.

Структура уроку післябукварного періоду більше нагадує собою урок читання. Власне, одне із завдань післябукварного періоду – підготувати учнів до роботи з читанкою. Післябукварний період забезпечується навчальним посібником «Післябукварик».

Посібник вміщує в себе багато завдань творчого характеру (анаграми, ребуси, деформовані тексти), які сприяють розвитку уяви та стимулюють пізнавальну активність учнів.

«Післябукварик» містить сюжетні малюнки, на основі яких діти можуть скласти діалоги та розігравати їх. Наприклад: на с. 21 є малюнок, на якому зображено журавля та жабу (до вірша «Веселики-журавлики»). Дітям можна запропонувати уявити себе на місці цих звірів та поговорити один з одним.

Можна зробити такий висновок: посібник «Післябукварик» містить завдання, які передбачають формування читацьких умінь, діалогічного мовлення, орфографічних та орфоепічних умінь, що реалізуються через використання ілюстрацій або ж текстів.

Основна література: 2, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

Семінарське заняття 2.2. Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма.

Практичне заняття 2.4. Наочні посібники, дидактичний матеріал та обладнання у післябукварний період.

Практичне заняття 2.5. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно- рольові, мовні та мовленнєві ігри.

Практичне заняття 2.6. Моделювання уроків читання і письма післябукварного періоду.

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Денна форма					
		у тому числі					
		Усього	Лекцій	Семінарських	Практичних	С. р.	МКР
Змістовий модуль 1							
Наукові основи методики навчання грамоти. Добукварний період							
1	Наукові основи методики навчання грамоти. Методи навчання грамоти в історичному освітленні. Характеристика сучасного методу навчання грамоти	4	2			2	
2	Прийоми звукового аналізу й синтезу. Основні завдання добукварного періоду. Сучасні навчально-методичні комплекти для навчання грамоти.	4		2		2	
3	Зміст занять у підготовчий період. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря» в добукварний період.	4			2	2	
4	Моделювання уроків читання і письма в добукварний період.	6			2	4	
Разом за навчальним планом		20	2	2	4	10	2
Змістовий модуль 2							
Букварний та післябукварний періоди							
5	Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків.	6	2	2		2	
6	Прийоми роботи зі сторінками «Букваря». Диференційований підхід до навчання першокласників із різною підготовкою.	4			2	2	
7	Структура і методика уроків читання і письма букварного періоду.	4			2	2	
8	Моделювання уроків букварного періоду. Види робіт із текстами «Букваря»	6			2	4	
9	Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду	5	2	2		1	
10	Наочні посібники, дидактичний матеріал та обладнання у післябукварний період.	3			2	1	
11	Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри	4			2	2	
12	Моделювання уроків читання і письма післябукварного періоду	6			2	4	
Разом за навчальним планом		40	4	4	12	18	2
Разом		60	6	6	16	28	4

5. Теми семінарських і практичних занять Змістовий модуль № 1

Наукові основи методики навчання грамоти. Добукварний період

Семінарське заняття 1.1.

Тема. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Основні завдання добукварного періоду. Сучасні навчально-методичні комплекти для навчання грамоти.

Мета: закріпити знання студентів про історію методів навчання грамоти, сучасний звуковий аналітико-синтетичний метод; знати основні завдання добукварного періоду; ознайомити із сучасними підручниками й посібниками з навчання грамоти.

План

1. Поняття звукового аналізу й синтезу.
2. Програмові вимоги навчання грамоти першокласників.
3. Історія методів навчання грамоти та їх класифікація.
4. Характеристика сучасного звукового аналітико-синтетичного методу.
5. Основні періоди та етапи навчання грамоти.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання семінарського заняття, варто проаналізувати український та зарубіжний досвід формування навички читання та письма.

Основна література: 1, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10.

Практичне заняття 1.1.

Тема. Зміст занять у підготовчий період. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря» у добукварний період.

Мета: формувати у студентів навичку звукового аналізу та синтезу; вміння визначати тему і мету уроку добукварного періоду.

План

1. Практичне застосування прийомів звукового аналізу.
2. Підбір видів роботи із звукового синтезу.
3. Визначення теми та мети уроку.
4. Моделювання фрагментів уроків із використання прийомів звукового аналізу і синтезу.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із методичними рекомендаціями до визначення теми та мети уроку навчання грамоти.

Основна література: 1, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10.

Практичне заняття 1.2.

Тема. Структура уроків читання і письма в добукварний період.

Мета: вдосконалювати вміння звукового аналізу слова та моделювання слів; вчити моделюванню уроків добукварного періоду.

План

1. Види мовних розборів букварного періоду.
2. Методика проведення звуко-буквеного аналізу.
3. Опорні схеми, таблиці.
4. Письмове оформлення мовних розборів.
5. Моделювання фрагментів уроків із використанням мовних розборів.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із вимогами до проведення мовних розборів.

Основна література: 1, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10.

Змістовий модуль № 2

Букварний і післябукварний періоди

Семінарське заняття 2.1.

Тема. Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків.

Мета: навчити студентів розробляти плани-конспекти уроків читання і письма букварного періоду

План

1. Аналіз програмових вимог навчання грамоти у букварний період.
2. Основні етапи букварного періоду.
3. Типи уроків навчання грамоти.
4. Методика визначення теми та мети уроку.
5. Аналіз структури уроку читання букварного періоду.
6. Аналіз структури уроку письма букварного періоду.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із особливостями уроків навчання грамоти букварного періоду.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Практичне заняття 2.1.

Тема. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря». Диференційований підхід до навчання першокласників із різною підготовкою.

Мета: вчити прийомам роботи з ілюстративним матеріалом «Букваря».

План

1. Прийоми роботи з предметними малюнками, які розміщені на сторінках «Букваря» (авт. М.С. Вашуленко, О. В. Вашуленко).
2. Можливості сучасних ТЗН у презентації наочного матеріалу на уроках навчання грамоти.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із методичними рекомендаціями до роботи над предметними малюнками, які розміщені на сторінках «Букваря».

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Практичне заняття 2.2.

Тема. Структура і методика уроків читання і письма букварного періоду

Мета: навчити студентів розробляти плани-конспекти уроків читання і письма букварного періоду.

План

1. Підготовчі вправи до читання.
2. Аналіз видів вправ для письма у букварний період.
3. Моделювання фрагментів уроків читання і письма букварного періоду.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто звернути увагу на структуру уроків читання та письма букварного періоду.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Практичне заняття 2.3.

Тема. Моделювання уроків букварного періоду. Види робіт із текстами «Букваря».

Мета: ознайомити студентів з особливостями побудови уроків на вивчення літер.

План

1. Закріплення і узагальнення теоретичних відомостей.
2. Визначення теми та мети уроку.
3. Підбір навчального змісту відповідно теми і мети уроку.
4. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу.
5. Аналіз видів роботи на кожному етапі уроку.
6. Моделювання фрагментів уроку.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто проаналізувати навчальний зміст Букваря та звернути увагу на особливості вивчення зазначених літер у Букварі.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Семінарське заняття 2.2.

Тема. Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду

Мета: навчити студентів розробляти плани-конспекти уроків читання і письма післябукварного періоду.

План

1. Аналіз програмових вимог навчання грамоти у післябукварний період.
2. Основні завдання післябукварного періоду.
3. Навчальні посібники для використання у роботі.
4. Аналіз структури уроку читання післябукварного періоду.
5. Аналіз структури уроку письма післябукварного періоду.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із особливостями уроків навчання грамоти післябукварного періоду.

Основна література: 2, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

Практичне заняття 2.4.

Тема. Наочні посібники, дидактичний матеріал та обладнання у післябукварний період.

Мета: сформувати у студентів уміння працювати за розворотами підручників «Післябуквар» та «Читанка» (післябукварна частина).

План

1. Структура підручника «Післябуквар» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко).

2. Наочність на уроках навчання грамоти

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто ознайомитись із методичними рекомендаціями до роботи над зазначеними підручниками та звернути увагу на інтеграцію змісту даних підручників.

Основна література: 2, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

Практичне заняття 2.5.

Тема. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно-рольові, мовні та мовленнєві ігри

Мета: закріпити у студентів знання про ігри та особливості їх використання на уроках навчання грамоти

План

1. Роль гри в організації навчально-виховного процесу у початковій школі.

2. Види ігор: навчально-педагогічна (дидактична), сюжетно-рольова, мовні та мовленнєві ігри, графічні, лексичні, рухові ігри; інтелектуальні ігри.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто звернути увагу на вікові особливості першокласників з метою підбору ігор саме для школярів шести-, семирічного віку.

Основна література: 2, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

Практичне заняття 2.6.

Тема. Моделювання уроків читання і письма післябукварного періоду

Мета: формування у студентів процесуальної готовності до проведення уроків у період навчання грамоти на інтегрованих засадах.

План

1. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.

2. Моделювання уроків читання та письма післябукварного періоду.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання практичного заняття, варто звернути увагу на особливості інтегрованих уроків: поєднання блоків знань з різних предметів, передумови для різнобічного розгляду певного об'єкта, поняття, явища; забезпечення наочно-дидактичним матеріалом.

Основна література: 2, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

6. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль № 1

Наукові основи методики навчання грамоти. Добукварний період

Тема 1. Наукові основи методики навчання грамоти. Методи навчання грамоти в історичному освітленні. Характеристика сучасного методу навчання грамоти (2 год.)

1. Проаналізувати перший розділ посібника «Методика викладання української мови. Навчальний посібник» (За ред. докт. філол. наук, проф. С. І. Дорошенка). Скласти тези до кожної теми.
2. Створити таблицю навчальних умінь першокласника.

Тема 2. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Основні завдання добукварного періоду. Сучасні навчально-методичні комплекти для навчання грамоти (2 год.)

1. Письмово скласти перелік прийомів звукового аналізу.
2. Підібрати мовний матеріал для використання прийомів звукового аналізу й синтезу.

Тема 3. Зміст занять у підготовчій період. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря» у добукварний період. (2 год.)

1. Опрацювати директивні документи:
 - Освітня галузь "Мови і літератури" Державного стандарту початкової загальної освіти (http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/);
 - Навчальну програму з української мови 1 клас (Навчальні програми для загальноосвітніх закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. К. : Видавничий дім «Освіта». – 2012. – 392 с.);
 - На допомогу вчителю початкових класів. 1 клас: для загальноосв.навч. зал. України. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 144 с.
2. Письмово описати структуру документів.

Тема 4. Моделювання уроків читання і письма в добукварний період. (4 год.)

1. Створити зразки наочності, які використовуються в добукварний період на уроках читання.
2. Скласти плани-конспекти уроків читання і письма добукварного періоду.

Змістовий модуль № 2.

Букварний і післябукварний періоди

Тема 1. Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків. (2 год.)

1. Проаналізувати розділ «Букварний період навчання грамоти» посібника «Методика викладання української мови. Навчальний посібник» (За ред. докт. філол. наук, проф. С. І. Дорошенка).

2. Скласти план-конспект, в який включити перелік завдань букварного періоду із Програми середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи.

Тема 2. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря». Диференційований підхід до навчання першокласників із різною підготовкою (2 год.)

1. Створити зразки наочності, які використовуються в букварний період на уроках читання.

2. Створити зразки наочності, які використовуються в букварний період на уроках письма.

3. Проаналізувати ілюстративний матеріал підручників «Буквар» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко) і «Буквар» (авт. М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко) та систематизувати його відповідно до тематики.

4. Зробити порівняльний аналіз ілюстративного матеріалу підручників «Буквар» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко) і «Буквар» (авт. М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко).

Тема 3. Структура і методика уроків читання і письма букварного періоду (2 год.)

1. Скласти план-конспект вимог до сучасного уроку (Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручник для студентів пед. фак. – К.: Абрис, 1997. - 416с.).

2. Проаналізувати структуру уроків навчання грамоти за посібниками «Навчання грамоти» (авт. М. С. Вашуленко), «Навчання письма» (авт. О. Ю. Прищепа)

Тема 4. Моделювання уроків букварного періоду Види робіт із текстами «Букваря» (4 год.)

1. Скласти план-конспект уроку читання на вивчення букви, яка позначає приголосний твердий та приголосний м'який звуки (за власним вибором).

2. Скласти план-конспект уроку читання на вивчення ь, я, ю, є, ї; дж, дз.

Тема 5. Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду (1 год.)

1. Скласти план-конспект, в який включити перелік завдань післябукварного періоду із Програми середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи.

Тема 6. Наочні посібники, дидактичний матеріал та обладнання у післябукварний період. (1 год.)

1. Визначити виховний аспект текстового матеріалу підручників «Післябукварик» та «Читанка» (післябукварна частина).

2. Зробити порівняльний аналіз підручників «Українська мова» та «Читанка» (післябукварна частина) (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко) та «Післябуквар» (авт. М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко).

Тема 7. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри (2 год.)

1. Змоделювати урок навчання грамоти із використанням мовних та мовленнєвих ігор.

2. Дібрати види роботи, у процесі яких можна використовувати Smart-дошку.

3. Створити систему ситуативних ігор, які можна використовувати на уроках читання.

Тема. 8. Моделювання уроків читання і письма післябукварного періоду (4 год.)

1. Розробити план-конспект уроку читання післябукварного періоду.

2. Розробити план-конспект уроку письма післябукварного періоду.

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, комбінована) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи, моделювання фрагментів та цілісних уроків, виготовлення наочних посібників.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, графічні види, ІНДЗ, самооцінка і самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Макс ума балів		
Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2										
Бали за модуль	79 б.				155 б.								234		
Лекції	1				1					1				3	
Семінарські заняття	11					11					11			33	
Практичні Заняття	11		11				11	11	11			11	11	11	88
Сам. робота	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60	
МКР	25				25								50		
234:100=2,34													234		

Рейтинговий показник успішності

Оцінка ECTS	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1– 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10.Методичне забезпечення курсу

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови»;
- ✓ Відеозаписи уроків;
- ✓ Набір дидактичного матеріалу для проведення практичних занять.

11. Рекомендована література

Основна

1. Вашуленко М. С. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Освіта, 2012. – 152 с.
2. Вашуленко М. С. Післябуквар : навч. посіб. для 1 кл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 96 с. : іл.
3. Вашуленко М. С. Супутник букваря : навч. посіб. для 1 кл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 96 с. : іл.
4. Захарійчук М. Д. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко. – К. : Грамота, 2012. – 176 с.
5. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
6. Навчальні програми для загальноосвітніх закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. К. : Видавничий дім «Освіта». – 2012. – 392 с.

Додаткова

1. Вашуленко М. С. Зошит для письма №1, 2 : навч. посіб. для 1 кл. / М. С. Вашуленко, О. Ю. Прищепа. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012.
2. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 кл. : посіб. для вчителя / М. С. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 224 с. – (Вчителю початкових класів).
3. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
4. Захарійчук М. Д. Зошит з письма. №1, № 2 / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012.
5. Захарійчук М. Д. Українська мова. 1 клас : післябукварна частина : навч. посіб. / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012.
6. Методика викладання української мови : навч. посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко та ін.; За ред. С. І. Дорошенка. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Вища шк., 1992. – 398 с.
7. На допомогу вчителю початкових класів. 1 клас: для загальноосв.навч. зал.України. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 144 с.
8. Науменко В. О. Читанка. 1 клас : післябукварна частина : навч. посіб. / В. О. Науменко. – К. : Грамота, 2012. – 96 с.
9. Прищепа О. Ю. Навчання письма в 1 кл. : метод. посіб. для вчителя / О. Ю. Прищепа. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 192 с. – (Учителю початкових класів).
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів пед. фак. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.

**Навчально-методична карта дисципліни
«Українська мова з методикою навчання»**

Разом 60 години: 6 год. – лекції, 6 год. – семінарські заняття, 16 год. – практичні заняття, 4 год. – модульний контроль, 28 год. – сам. робота

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
Кіл-сть балів за модуль	79 б.				155 б.							
Лекції	1.1.				2.1.				2.2.			
Теми лекцій	Наукові основи методики навчання грамоти. Методи навчання грамоти в історичному освітленні. Характеристика сучасного методу навчання грамоти				Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків.				Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду			
Семінарські й практичні заняття	С. 1.1.	Пр. 1.1.	Пр. 1.2.	С. 2.1.	Пр. 2.1.	Пр. 2.2.	Пр. 2.3.	С. 2.2.	Пр. 2.4.	Пр. 2.5.	Пр. 2.6.	
Теми семінарських і практичних занять	Прийоми звукового аналізу й синтезу. Основні завдання добуварного періоду. Сучасні навчально-методичні комплекти для навчання грамоти.	Зміст занять у підготовчий період. Прийоми роботи зі сторінками «Букваря» в добуварний період.	Моделювання уроків читання і письма в добуварний період.	Букварний період навчання грамоти, його завдання. Структура і методика уроків.	Прийоми роботи зі сторінками «Букваря». Диференційований підхід до навчання першокласників із різною підготовкою.	Структура і методика уроків читання і письма букварного періоду.	Моделювання уроків букварного періоду. Види робіт із текстами «Букваря»	Основні завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма післябукварного періоду	Наочні посібники, дидактичний матеріал та обладнання у післябукварний період.	Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри	Моделювання уроків читання і письма післябукварного періоду	
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	
Види поточного контролю	МКР №1 (25 балів)				МКР №2 (25 балів)							
Загальна кількість балів	Відв. лекцій – 3 б., сем. – 33 б., роб. на сем. - 60 б., МКР – 50 б., практ. зан. -88 б., сам. роб. – 60 б. Разом - 234 балів. Коефіцієнт – 2,34.											

